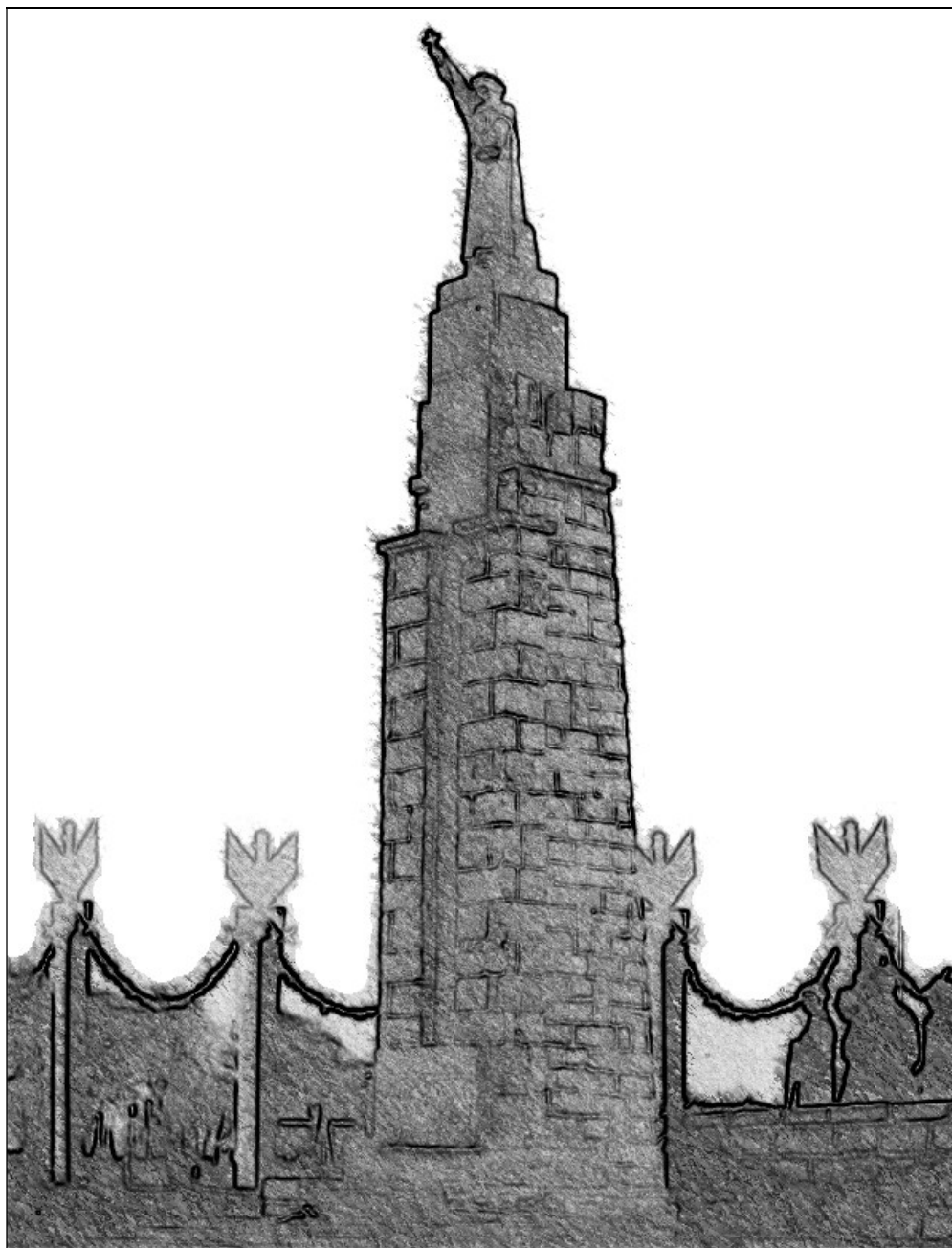

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SZCZYTNIKI NA LATA 2022-2025

POMNIK AUGUSTYNA KORDECKIEGO W SZCZYTNIKACH W LATACH 30. XX WIEKU

SZCZYTNIKI
2021

SPIS TREŚCI

I.	
WSTĘP	4
II.	
PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	4
III.	
UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	5
IV.	
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	10
1. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	11
1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022	11
2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	12
2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030	12
2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska+	13
2.3. Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2017-2020	14
V.	
UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	15
1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI DLA GMINY SZCZYTNIKI	15
1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	15
1.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	17
1.3. Uwarunkowania ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	18
1.4. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	19

2. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY Z UWZGLĘDNIENIEM ZABYTKÓW O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU	19
2.1. Krajobraz kulturowy	19
2.2. Zabytki nieruchome	21
2.3. Zabytki ruchome	22
2.4. Zabytki archeologiczne	23
2.5. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	25
3. ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY	25
3.1. Rejestr zabytków	25
3.2. Pomniki historii	27
3.3. Parki kulturowe	27
4. ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH	27
5. ZABYTKI STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ GMINY	27
VI.	
OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	28
VII.	
ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	30
1. PRIORYTETY PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	30
2. KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	31
VIII.	
INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	38
IX.	
ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	39
X.	
NIEKTÓRE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	40
ANEKS NR 1:	
GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH	43

I. WSTĘP

Niniejszy dokument zatytułowany „*Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” stanowi kolejne tego typu opracowanie będące bezpośrednią kontynuacją gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki obowiązującego w latach 2017-2020. Z uwagi na fakt, iż poprzedni dokument spełnił wszystkie wymagane prawem cele i założenia, a także okazał się pomocny w realizacji przez samorząd gminy Szczytniki zadań z zakresu opieki nad zabytkami, również aktualne opracowanie – w swej zasadniczej strukturze – opiera się na poprzednim programie, przy uwzględnieniu wszelkich zmian zaistniałych w latach 2017-2020.

Podobnie jak w przypadku poprzedniego programu, podstawą dla jego opracowania jest utworzona w 2011 r. i zweryfikowana w 2015 r. gminna ewidencja zabytków nieruchomych. Ewidencja ta – uprzednio uzgodniona z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem – Zabytków odwzorowuje zasób zidentyfikowanych obiektów architektury i budownictwa stanowiących materialne dziedzictwo kulturowe gminy. W oparciu o istniejące karty adresowe zabytków będących podstawą funkcjonowania gminnej ewidencji zabytków „*Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” nakreśla ogólną strategię ochrony zabytków zlokalizowanych na terenie gminy w okresie jego obowiązywania. Strategia ta realizowana będzie za pomocą wszystkich dostępnych środków prawnych oraz możliwości finansowych jakimi dysponuje samorząd lokalny gminy Szczytniki.

Ponadto, systematycznie realizowane założenia niniejszego dokumentu, podobnie jak w przypadku jego poprzednio obowiązującej wersji stanowią podstawę dla procesu tworzenia gminnych polityk przestrzennych i mającego przyczynić się do lepszego uświadomienia i uwrażliwienia mieszkańców gminy na sprawy związane z ochroną i opieką nad istniejącym dziedzictwem kulturowym w obrębie gminy. Ponadto dokument ten wytycza kierunki dla planowanych przy zabytkach działań o charakterze finansowym i organizacyjnym podejmowanych przez władze samorządowe gminy. Działania te realizowane będą z uwzględnieniem najlepszego – z punktu ochrony zabytków i opieki nad nimi – oczekiwanego efektu odczuwalnego i akceptowanego w wymiarze społecznym dla mieszkańców, a także będą przyczyniać się do większego zaangażowania inicjatyw lokalnych w sprawy związane z właściwym dbaniem o zachowanie i właściwe wyeksponowanie zabytków usytuowanych na terenie gminy Szczytniki.

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną opracowania „Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki na lata 2022-2025” stanowią zapisy sformułowane w art. 87 ustawy z dnia 27 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zmianami) stanowiące, że:

- wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy;

III.

UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Ochrona całości dziedzictwa kulturowego, w tym ochrona zabytków została zadeklarowana w art. 5 i 6 oraz w art. 82 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jako konstytucyjny obowiązek każdego obywatela poprzez następujące zapisy: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...)” [art. 5]; „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju” [art. 6]; „Obowiązkiem obywatela polskiego (...) jest troska o dobro wspólne” [art. 82]. Powyższe deklaracje zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wskazują, iż m.in. ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej państwa, gdyż dobra takie jak zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości i dziedzictwa, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania współczesnego, przyjaznego otoczenia człowieka.

W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zmianami) także został sformułowany odpowiedni zapis wskazujący, iż wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków spoczywa na samorządach. Artykuł 7 ust. 1 pkt 9 ww. ustawy stanowi, że „zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m. in. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Najbardziej szczegółowe uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zapisane zostały w ustawie z dnia 27 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1446 ze zmianami).

Obowiązująca *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (nazywana dalej *Ustawą*) określiła i uregulowała podstawowe pojęcia z dziedziny ochrony i opieki nad zabytkami:

Art. 3 *Ustawy* stanowi, że zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

W art. 4 *Ustawy* określono, iż ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 6 *Ustawy* ochronie i opiece podlegają bez względu na stan zachowania następujące zabytki:

- zabytki nieruchome, za które uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.
- zabytki ruchome, za które uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- zabytki archeologiczne, za które uznaje się pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
- ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 *Ustawy* reguluje następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków, który to rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków;
- Zgodnie z art. 9 *Ustawy* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.
- Zgodnie z art. 10 *Ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, którą to listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego
- uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;
- utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację w zakresie lotniska użytku publicznego dotyczące w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych; w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z art. 16 *Ustawy*:

- rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej;
- uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1;
- wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy;
- w celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem;
- park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony;
- dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Według art. 17 *Ustawy* na terenie ustanowionego przez radę gminy parku kulturowego mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- składowania lub magazynowania odpadów.

Zgodnie z art. 18 *Ustawy*:

- ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- w koncepcji, strategiach, analizach planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:
 - uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
 - określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,

- ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

W myśl art. 19 *Ustawy*:

- o w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
 - zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczeni;
 - innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - parków kulturowych.
- o W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:
 - zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.
- o w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
- o w studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 *Ustawy* stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

W art. 21 *Ustawy* zapisano, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Zgodnie z art. 22 ust. 4 *Ustawy* wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- o zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- o inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

- o inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W art. 89 *Ustawy* określono, iż organami ochrony zabytków są:

- o minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- o wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zawarte zostały w wielu obowiązujących ustawach, w tym m.in.:

- o *ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 poz. 741 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 poz. 1219 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1990 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 194 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.).*

Zasady ochrony zabytków przechowywanych w muzeach, bibliotekach i archiwach ustalono:

- o *ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 902 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 ze zm.);*
- o *ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 553 ze zm.).*

IV.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1.

STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

1.2.

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2019-2022

Zgodnie z art. 84 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami inicjuje i opracowuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków. W swoim założeniu dokument ten jest podstawowym – w skali Państwa – instrumentem planowania w dziedzinie ochrony zabytków oraz wyznacza on politykę poszczególnych rządów w tej dziedzinie. Celem krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochronnych wynikających z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Aktualnie obowiązujący w latach 2019-2022 krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zatwierdzony został uchwałą Nr 82/2019 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. w sprawie „*Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022*”.

Wyżej wymieniony dokument określa strategiczne cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także wskazuje na środki służące do realizacji wyznaczonych celów, tym samym jest to opracowanie o znacznym stopniu ogólności, które przede wszystkim koncentruje się na przedstawieniu sposobów na centralne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym Polski.

Podmiotem wiodącym odpowiedzialnym za jego realizację ze strony władz centralnych jest Narodowy Instytut Dziedzictwa, a także wojewódzcy konserwatorzy zabytków, dyrektorzy urzędów morskich, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz inne podmioty – w zależności od potrzeb. Realizację krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami koordynuje oraz nadzór nad jego realizacją sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przez powołanego przez siebie Koordynatora Programu.

„*Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022*” nie zawiera żadnych konkretnych zapisów odnoszących się do obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy Szczytniki, a jedynym sposobem w jaki może on oddziaływać na „*Gminny program opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” jest – opisywania w ww. dokumencie – problematyka dotycząca realizacji celu szczegółowego 1.: Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w kierunku działania 1.1.: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.

Wśród czterech zadań służących realizacji wzmocnieniu systemu ochrony na poziomie lokalnym krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wymienia:

- szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełno sprawnościami (zadanie 1.1.1.)
- budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym (zadanie 1.1.2.)
- merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach (zadanie 1.1.3.)
- konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrożenie programu opieki nad zabytkami (zadanie 1.1.4.)

Z uwagi na szczególną rolę jednostek samorządu terytorialnego przy realizacji nałożonych na gminy zadań – obejmujących np. ewidencjonowanie zasobu zabytkowego, zachowanie krajobrazu kulturowego, jak i odpowiednie gospodarowanie otoczeniem zabytków w procesie planowania przestrzennego szczególnie – niezwykle ważne znaczenie ma wsparcie merytoryczne przy zarządzaniu dziedzictwem kulturowym poszczególnych gmin realizowane przez organy ochrony zabytków oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Wsparcie organów Państwa przy ochronie zabytków ma przyczynić się do zwiększenia efektywności wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego zadań i odbywać ma się m.in. poprzez prowadzenie ogólnodostępnego portalu informacyjnego o dziedzictwie kulturowym, organizowanie bezpośrednich szkoleń i warsztatów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, a także poprzez wsparcie merytoryczne w formie wydawanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa opracowań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie samorządów lokalnych.

2.

RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

2.1.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO ROKU 2030

Na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje sejmiki województw zobowiązane są posiadania strategii rozwoju województw, które mają w swoim założeniu wskazywać uwarunkowania poszczególnych obszarów i nakreślać cele i kierunki rozwoju województw.

Na terenie Wielkopolski aktualnie obowiązującym tego typu dokumentem jest „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030” opracowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego i przyjętą Uchwałą nr XVI/287/2020 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r.

Ustalenia zawarte w przedmiotowym opracowaniu stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, który ma istotne znaczenie dla dalszego opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie województwa. Ta zależność wpływa na znaczny stopień ogólności, jaki cechuje strategię rozwoju, w tym także w zakresie problematyki związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

W treści „*Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030*” określono cztery generalne cele strategiczne:

- wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
- rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
- rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
- wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem

W treści dokumentu kwestie dotyczące obszaru kultury, w tym dziedzictwa kulturowego potraktowane zostały dość marginalnie i zawarte zostały w ramach celu strategicznego 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu i celu operacyjnego 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu.

Wśród zaproponowanych pakietów działań umieszczony został program zatytułowany „*Dziedzictwo kulturowe Wielkopolski*” sprowadzający się do podkreślania bogactwa dziedzictwa kulturowego, które odgrywa dużą wartość dla zachowania tradycji i tożsamości kulturowej mieszkańców, odbudowy i utrzymania materialnego dorobku kultury i dziedzictwa regionu. W celu zwiększenia udziału mieszkańców w kulturze, wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej województwa niezbędne jest wsparcie inwestycji także w tym obszarze kultury.

Wśród identyfikowanych w tym zakresie potrzeb „*Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030*” wymienia m.in.: rozwój i promocję produktów turystyki kulturowej w Wielkopolsce ze szczególnym uwzględnieniem Szlaku Piastowskiego. Celem projektu jest zachowanie, ochrona, promowanie i dalszy rozwój znaczącego potencjału turystyki kulturowej Wielkopolski, opartej głównie na szczególnej roli regionu w historii Polski, w tym szlaków turystyki kulturowej, zwłaszcza Szlaku Piastowskiego ze względu na jego rangę i znaczenie historyczne.

Po przeanalizowaniu ww. dokumentu nie stwierdzono w jego treści żadnych konkretnych zapisów, które w sposób bezpośredni dotyczyłyby obszarów lub obiektów dziedzictwa kulturowego umiejscowionego w granicach administracyjnych gminy Szczytniki.

2.2.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO. WIELKOPOLSKA+

Zasady kształtowania przestrzeni i oraz kierunki zagospodarowania dla terenów wchodzących w skład administracyjnych granic Wielkopolski określone zostały w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uchwalonym Uchwałą Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska+”.

Podstawowym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego wg wskazanego powyżej dokumentu jest doprowadzenie do zrównoważonego rozwoju całego terytorium województwa między innymi poprzez rozważne zarządzanie obszarem województwa oraz ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego stanowiące jedno z trzech górnych założeń planu. W treści dokumentu wyrażone zostało uznanie dla wpływu bogactwa kulturowego Wielkopolski oraz elementów dziedzictwa kulturowego składających się na tożsamość kulturową Wielkopolan – np. wartości związane z początkami państwowości polskiej obecne w rejonie Kalisza, Gniezna i Poznania – i niosących ze sobą ważny potencjał w rozwoju rekreacji i turystyki. Plan formułuje liczne ogólne zasady odnoszące się do kształtowania przestrzeni również z uwzględnieniem reguł dotyczących poszanowania dóbr kultury obecnych na obszarze województwa wielkopolskiego.

Treść planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego nie zawiera zapisów odnoszących się wprost do elementów elementami dziedzictwa kulturowego zlokalizowanych w obrębie gminy Szczytniki.

2.3

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2017-2020

Na podstawie art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zarząd województwa sporządza na okres 4 lat wojewódzki program opieki nad zabytkami, który przyjmowany jest do realizacji w drodze uchwały przyjmowanej przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa sporządza, co 2 lata sprawozdanie przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Priorytetowym założeniem wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest określenie zadań samorządu województwa wielkopolskiego mających na celu zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektom zabytkowym: nieruchomym, ruchomym i archeologicznym, znajdującym się w jego władaniu.

Aktualnie obowiązujący *„Program Opieki nad Zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2017-2020”* przyjęty został Uchwałą Nr XXXVIII/901/17 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 listopada 2017 r.

Na terenie gminy Szczytniki nie istnieje żaden zabytek wpisany do rejestru stanowiący własność województwa wielkopolskiego.

V.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1.

RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI DLA GMINY SZCZYTNIKI

1.1.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W sferze kształtowania polityki przestrzennej na terenie gminy Szczytniki podstawowym dokumentem jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczytniki* uchwalone Uchwałą nr XXIV/138/2001 Rady Gminy Szczytniki z dnia 29 maja 2001 r. wraz z jego zmianą uchwaloną Uchwałą nr XX/95/04 Rady Gminy Szczytniki z dnia 03 grudnia 2004 r. oraz aktualnie obowiązującą zmianą przyjętą Uchwałą nr XXVII/144/04/2016 Rady Gminy Szczytniki z dnia 17 listopada 2016 r.

W treści *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczytniki* zapisane zostały następujące treści związane z zabytkowymi obszarami i obiektami stanowiącymi materialne dziedzictwo kulturowe gminy Szczytniki:

Część I. UWARUNKOWANIA

(...)

5. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE

(...)

5.2. Ochrona zabytków

Zasiedlenie terenu gminy Szczytniki sięga okresu wczesnohistorycznego i rzymskiego. Pierwsze wzmianki dotyczące miejscowości pochodzą z przełomu XIII i XVI (sic!) wieku. Długi okres historyczny spowodował nawarstwienie się różnych elementów kulturowych, które obecnie podlegają ochronie.

Na przedmiotowym obszarze istnieje 7 zabytków wpisanych do rejestru. Obiekty chronione znajdują się w miejscowościach: Marchwacz, Staw, Szczytniki.

Spośród obiektów objętych ewidencją konserwatora przeważają budynki mieszkalne i gospodarcze drewniane powstałe na przełomie XIX-XX wieku. W miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego strefą ochronną objęto układ przestrzenny wsi: Iwanowice, Staw oraz założenia dworsko-parkowe w Marchwaczu, Szczytnikach i Radliczycach. Na terenie gminy zarejestrowano 207 stanowisk archeologicznych.

Część II. KIERUNKI

(...)

5. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE

(...)

5.2 Ochrona krajobrazu kulturowego

5.2.1 Obiekty i obszary chronione

Wymogiem nadzoru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków objęto działania inwestycyjne, modernizacyjne i rewaloryzacyjne:

- na obiektach wpisanych do rejestru zabytków, bądź będących w ewidencji spisowej,
- w obrębie udokumentowanych stanowisk archeologicznych. Koszty badań ratowniczych obejmujące nadzór i badania wykopaliskowe obciążają inwestora.

Wykaz udokumentowanych stanowisk archeologicznych oraz objętych ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków umieszczono w załącznikach do opracowania.

[obiekty wpisane do rejestru – załącznik nr 1, obiekty ujęte w ewidencji WKZ – załącznik nr 2, wykaz udokumentowanych stanowisk archeologicznych – załącznik nr 3]

Studium potwierdza wymóg ochrony znaczących walorów kulturowych. Wnioskuje o wykonanie studium ochrony kulturowej Gminy Szczytniki.

Studium proponuje objąć:

- strefą „B” ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego dawnych wsi, założenia rezydencjonalne (pałacowe, dworskie, folwarczne) oraz zespoły sakralne w granicach wyznaczonych na rysunku. Działalność konserwatorska w strefie „B” powinna zmierzać do:
 - zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania,
 - dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia tkanki historycznej i współczesnej,
 - uwzględnienia istniejących związków przestrzennych.

Na obszarze strefy wprowadza się konieczność konsultowania z Państwową Służbą Ochrony Zabytków działań inwestycyjnych w zakresie:

- budowy nowych obiektów kubaturowych
 - reorganizacji układu przestrzennego w tym historycznego ukształtowania wnętrz urbanistycznych, modernizacji oraz zmian przebiegu dróg
 - prowadzenia prac ziemnych
- o strefą „W” obszar występowania pozostałości założenia zamkowego z XVI w. obiektów o szczególnie dużej wartości kulturowej
 - o strefą „OW” obszary występowania zwartych nawarstwień lub nagromadzeń pozostałości kulturowych, pradziejowych i historycznych. W ich granicach istnieje duże prawdopodobieństwo lokalizacji nowych znalezisk.

Wszelkie prace ziemne na obszarach chronionych powinny być prowadzone pod nadzorem archeologiczno-konserwatorskim.

Wyznaczenie stref wymaga szczegółowego oraz specjalistycznego rozpoznania walorów zachowanych elementów krajobrazu kulturowego.

Jako działania prewencyjne na terenie gminy ustala się:

- o prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych i rewaloryzacyjnych założeń parkowych w Marchwaczu, Szczytnikach i Radliczycach,
- o wykonanie prac prewencyjnych przy zabytkowych założeniach cmentarnych w Joance oraz Korzekwinie
- o wspierania działań zmierzających do ochrony obiektów o walorach kulturowych. Gmina powinna współfinansować prace rewaloryzacyjne i stosować celowe ulgi podatkowe.

Wyżej wymienione działania winny znaleźć odzwierciedlenie w uchwalonych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

12.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Prawo miejscowe na terenie gminy Szczytniki stanowią następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) ***Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działek położonych w miejscowości Szczytniki*** zatwierdzony Uchwałą nr XXI/106/04 Rady Gminy Szczytniki z dnia 17 grudnia 2004 r. (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Kaliskiego Nr 31 poz. 273 z dnia 15.12.1998 r.) – zawierający następujące zapisy dotyczące ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego:

Rozdział 1
Ustalenia ogólne
§3

1. *Przedmiotem ustaleń planu są:*

(...)

8) *zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej*

§5

Na całym obszarze objętym planem ustala się następujące obowiązki:

(...)

5) *powiadamiania Państwowej Służby Ochrony Zabytków o zamiarze rozpoczęcia prac ziemnych*

Rozdział 2
Ustalenia szczegółowe
§7

1. *Ustala się tereny zabudowy usługowej – usługi oświaty i kultury – oznaczone na rysunku planu symbolem **1 Uo/Uk**.*

(...)

4. *Dla terenu o którym mowa w ust. 1 ustala się:*

(...)

8) *rewaloryzację obiektów zabytkowych oznaczonych na rysunku planu w uzgodnieniu i po otrzymaniu stosowanego zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.*

9) *projektowane obiekty budowlane winny mieć wysokie walory estetyczne i architektoniczne dostosowane do położenia terenu w eksponowanej części miejscowości gminnej Szczytniki.*

13.

UWARUNKOWANIA OCHRONY PRZYRODY I RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ

Na terenie gminy Szczytniki nie wyznaczono żadnych chronionych obszarów przyrodniczych lub ekologicznych. Jedynymi obiektami objętymi indywidualną ochroną przyrodniczą są zlokalizowane na terenie parku dworskiego w Szczytnikach pomniki przyrody:

- dąb szypułkowy – *Quercus robur* o obwodzie 410 cm, wysokości 22 m w wieku określanym na około 300 lat
- lipa drobnolistna – *Tilia cordata* o obwodzie 440 cm, wysokości 21 m w wieku określanym na około 300 lat
- dąb szypułkowy – *Quercus robur* o obwodzie 415 cm, wysokości 20 m w wieku określanym na około 300 lat

1.4.

GMINNY PLAN OCHRONY ZABYTKÓW NA WYPADEK KONFLIKTU ZBROJNEGO I SYTUACJI KRYZYSOWYCH

Gmina Szczytniki posiada obecnie gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych uzgodniony z Wielkopolskim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu w dniu 8 listopada 2016 r. oraz uzgodniony ze Starostą Kaliskim – Szefem Obrony Cywilnej Powiatu.

Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych stanowi część planów obrony cywilnej i dotychczasowo podlegał rocznej aktualizacji. Podobnie jak w latach ubiegłych również w okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Szczytniki na lata 2022-2025* będzie podlegał systematycznej aktualizacji.

2.

CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY Z UWZGLĘDNIENIEM ZABYTKÓW O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU

2.1.

KRAJOBRAZ KULTUROWY

Na obszarze gminy Szczytniki mamy do czynienia w przeważającej części z krajobrazem kulturowym, który z uwagi na znaczące historyczne przekształcenia niemal całkowicie wyparł krajobraz naturalny za wyjątkiem ukształtowania terenu lub pierwotnych układów wodnych. Na obecny krajobraz gminy Szczytniki składają się głównie pola uprawne, łąki, pastwiska oraz tereny budowlane o różnym stopniu antropogenizacji. W wyniku działalności człowieka w ostatnich dziesięcioleciach powstały także elementy dysharmonijne takie jak architektura przemysłowa i usługowa oraz destrukcyjne jak np. wyrobiska poeksploatacyjne, które znacząco obniżają walory krajobrazowe.

W okresie historycznym struktura przyrodnicza gminy przechodziła zmiany adekwatne do przeobrażeń powodowanych przez gospodarcze użytkowanie zasobów. Kolejne stadia jego przeobrażeń to:

- wylesienie terenu na rzecz pól uprawnych,
- modyfikowanie fizycznych i wodnych (w ostatnich kilku dekadach również chemicznych) właściwości gleb stosownie do potrzeb bieżącej produkcji rolnej,
- przejmowanie terenów rolnych i leśnych na cele budownictwa ,

- odwadnianie śródpolnych, śródleśnych i dolinnych terenów podmokłych i zabagnionych i związany z tym ubytek powierzchni olsów i łągów, likwidacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych wraz z postępującą mechanizacją produkcji rolnej.

Krajobraz ma znikome możliwości regeneracji. Jedynie w przypadku zaprzestania gospodarczego użytkowania gruntów ornych lub łąk i pastwisk uruchamia się proces sukcesji naturalnej w kierunku zarośli i zbiorowisk leśnych. Jest to proces długotrwały, a jego intensywny rozwój jest widoczny w przestrzeni przyrodniczej gminy. Ekosystemy z naturalnych zalesień, najczęściej mają niewielkie walory krajobrazowe i gospodarcze.

Z uwagi na dominujące na obszarze gminy jednorodne, dość płaskie, ukształtowanie terenu nadrzędną rolę w jej krajobrazie odgrywają przede wszystkim struktury przestrzenne, których głównymi elementami są zespoły tradycyjnej zabudowy (w większości o cechach zabytkowych) skoncentrowane na terenie historycznych układów urbanistycznych (Iwanowice, Staw) oraz wielu układów ruralistycznych (m.in. Chojno, Kościany, Kuczewola, Marchwacz, Radliczyce, Sobiesęki Pierwsze, Szczytniki, Trzęsów, Tymieniec).

To właśnie wymienione powyżej struktury przestrzenne nadają poszczególnym miejscowościom zlokalizowanym na terenie gminy Szczytniki ich indywidualny charakter określając je jako skupiska zabudowy wiejskiej, małomiasteczkowej często z zachowanymi zespołami pałacowymi lub dworskimi nieodłącznie towarzyszącymi większym wsiom. W ramach tych struktur tkwią czytelne, historycznie uwarunkowane, typy i rodzaje zabudowy oraz sposób kształtowania układów komunikacyjnych i pewnych zależności przestrzennych określających jakość i rodzaj dominującego na danym obszarze osadnictwa związanego z danym rodzajem działalności gospodarczej związanej, bądź z handlem i świadczeniem usług (miasta) lub też z gospodarką rolną (wsie).

Szczególnym zjawiskiem wśród materialnego dziedzictwa gminy są pojedyncze obiekty architektury kształtujące w wyjątkowy sposób – charakterystyczny dla danego terenu – lokalny krajobraz kulturowy. Do takich obiektów zaliczyć należy określony typ zabudowy mieszkalnej małomiasteczkowej lub wiejskiej, budowle monumentalne, wśród których szczególnie wyróżniają się obiekty sakralne (kościół, dawne zbory ewangelickie synagogi), obiekty użyteczności publicznej (ratusze, szkoły, siedziby instytucji publicznych etc.), a także obiekty rezydencjonalne (pałace, dwory) wraz z folwarcznymi zabudowaniami gospodarczymi. Innymi obiektami o równie ważnej funkcji przestrzennej są pewne szczególne typy historycznie ukształtowanych terenów zieleni urządzonej czyli, parki i ogrody, aleje drzew, cmentarze oraz obiekty tzw. małej architektury m.in. krzyże i kapliczki przydrożne.

Poza wyżej wymienionymi obiektami architektonicznymi i urbanistycznymi lub ruralistycznymi bardzo istotny element krajobrazu kulturowego tworzą wszystkie zachowane historyczne parki i ogrody oraz cmentarze. Ponadto za elementy składowe krajobrazu kulturowego uznaje się historyczne obszary leśne, rozłogi pól i łąk oraz wytyczoną w przeszłości infrastrukturę komunikacyjną włącznie z przebiegiem linii kolejowej. Inną istotną formą współkształtującą krajobraz kulturowy są zabytki architektury zwłaszcza stanowiące dominanty przestrzenne lub zespoły budowlane a także liczne krzyże przydrożne, kapliczki, elementy małej architektury, drzewa pomnikowe, głazy narzutowe oraz infrastrukturę hydrotechniczną.

2.2.

ZABYTKI NIERUCHOME

Najistotniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego gminy Szczytniki w odniesieniu do zabytków nieruchomych stanowią:

Obiekty architektury sakralnej, w tym w szczególności:

- kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Katarzyny w Iwanowicach
[w rejestrze zabytków]
- kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Mikołaja w Stawie
[w rejestrze zabytków]

Obiekty architektury rezydencjonalnej, w tym w szczególności:

- pałac w Marchwaczu
[w rejestrze zabytków]
- dwór w Szczytnikach
[w rejestrze zabytków]
- dwór w Radliczycach
- dwór w Mroczkach Wielkich

Obiekty architektury użyteczności publicznej, w tym w szczególności:

- karczma, ob. dom mieszkalny w Marchwaczu
[w rejestrze zabytków]
- dworzec kolejowy w Radliczycach
- dawna szkoła w Iwanowicach
- dom starców (ochronka) w Iwanowicach

Obiekty architektury mieszkalnej ujęte w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych.

Obiekty architektury gospodarczej ujęte w gminnej ewidencji zabytków w tym w szczególności:

- spichlerz w Marchwaczu
[w rejestrze zabytków]
- pozostałe obiekty w zespole folwarcznym w Marchwaczu
- obiekty w zespole folwarcznym w Radliczycach
- obiekty w zespole folwarcznym w Szczytnikach

Zabytki techniki, w tym w szczególności:

- kolejowa wieża ciśnień i pompownia w Radliczycach
- młyn wodny w Kuczewoli
- młyn zbożowy w Iwanowicach-Niemieckiej Wsi
- wiatrak-koźlak w Stawie
- pozostałości cegielni z piecem wypalowym w Lipce

Historyczne ogrody i parki krajobrazowe, w tym w szczególności:

- park pałacowy w Marchwaczu
[w rejestrze zabytków]
- park dworski w Szczytnikach
[w rejestrze zabytków]
- park dworski w Radliczycach
- park w Mroczkach Wielkich

Historyczne cmentarze wszystkich wyznań, w tym w szczególności:

- cmentarz rzymskokatolicki w Iwanowicach
- cmentarz rzymskokatolicki w Stawie
- cmentarz ewangelicki w Joance
- cmentarz ewangelicki w Iwanowicach-Krzywdzie

Kapliczki, pomniki, grobowce i inne obiekty małej architektury ujęte w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych.

2.3.

ZABYTKI RUCHOME

Najistotniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego gminy Szczytniki przy uwzględnieniu zabytków ruchomych stanowią:

- zespół wyposażenia kościoła parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Katarzyny w Iwanowicach
[w rejestrze zabytków]
- zespół wyposażenia kościoła parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Mikołaja w Stawie
[w rejestrze zabytków]
- Figura przydrożna Matki Bożej w Szczytnikach

2.4.

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Po przeprowadzeniu kwerendy zewidencjonowanych zabytków archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Szczytniki można wytypować następujące obiekty, ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk o własnej formie krajobrazowej:

- pozostałości późnośredniowiecznego (drewnianego) nowożytnego (murowanego) dworu obronnego w Stawie

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W opracowanej dla gminy Szczytniki wojewódzkiej ewidencji zabytków wyznaczonych zostało 28 zespołów stanowisk archeologicznych zawierających w sumie 198 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych spośród których wyodrębniono zabytki wpisane do rejestru zabytków tj:

- warstwy archeologiczne w strefie układu urbanistycznego miasta lokacyjnego Iwanowice
- warstwy archeologiczne w strefie układu urbanistycznego miasta lokacyjnego Staw
- pozostałości dworu obronnego w Stawie

Ponadto poza wyznaczonymi zespołami stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych zostało 96 pojedynczych stanowisk archeologicznych. Spośród wszystkich archeologicznych obiektów zabytkowych w zespołach oraz poza zespołami wydzielono:

- 74 osady
- 10 cmentarzysk
- miejsce lokalizacji dworu obronnego w Iwanowicach

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Szczytniki

GMINA SZCZYTNIKI						
Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk						
Grodziska	Cmentarzyska płaskie	Cmentarzyska kurhanowe	Osady	Punkty osadnicze	Inne	Ogólna ilość stanowisk archeologiczne
-	10	-	74	206	4	294

Pod względem geograficznym i geologicznym gmina Szczytniki położona jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Kaliskiej. Jest to obszar równiny morenowej wykształconej w stadiale Warty zlodowacenia środkowopolskiego reprezentujący pofalowany krajobraz o deniwelacjach sięgających do 10 m i niewielkich kilkuprocentowych spadkach terenu. Poza rozległymi terenowymi obniżeniami kotlinnymi obszar ten charakteryzują dość płytkie dolinki wschodnich dopływów rzeki Prosnę tj. Cieni wraz z jej dopływem Tymianką i Pokrzywnicy wraz z jej dopływem zwanym Grzymaczewką oraz kilku mniejszymi bezimiennymi ciekami oraz rowami melioracyjnymi. Wszystkie wyżej wymienione cieki wodne wraz dolinkami zlokalizowanymi w obrębie gminy Szczytniki charakteryzuje położenie na osi wschód-zachód z wodami płynącymi ze wschodu w kierunku zachodnim. Wyjątek stanowi struga Tymianka, która płynie z północy na południe i wpada do Cieni w pobliżu miejscowości Radliczyce. Większość obszaru gminy zajmują utwory czwartorzędowe w postaci płaszczyn glin zwałowych oraz piasków akumulacji lodowcowej z licznymi głazami. Częściowo występują tu także płyty trzeciorzędowych pstrych iłów, a na niewielkiej części obszarów dolinnych mady wytworzone z glin i iłów oraz piaski rzeczne. To właśnie na tarasach zalewowych wspomnianych cieków wodnych występują najżyźniejsze gleby i to te tereny najintensywniej koncentrowały osadnictwo od mezolitu, poprzez neolit, epokę brązu, epokę żelaza aż po czasy późnego średniowiecza.

Na terenie gminy Szczytniki zlokalizowana została umiarkowana ilość stanowisk archeologicznych, a ich wartość naukowo-badawczą należy ocenić jako zróżnicowaną. Można uznać, iż stanowiska te rozmieszczone są regularnie i podzielić je na trzy główne skupiska stanowisk archeologicznych. Otóż około 80% wszystkich stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych metodą AZP stanowią stanowiska zlokalizowane wzdłuż rzeki Cieni wraz z jej dopływem zwanym Tymianką (1 skupisko) wokół miejscowości Szczytniki wzdłuż rzeki

Pokrzywnicy wraz z jej licznymi niewielkimi dopływami (2 skupisko) oraz obszary zlokalizowane na południe od miejscowości Iwanowice położone wzdłuż Grzymaczewki wraz z licznymi dopływami (3 skupisko).

Zlokalizowane w wyżej wymienionych skupiskach stanowiska archeologiczne charakteryzują się bardzo szerokim przekrojem kulturowo-chronologicznym, gdyż wśród stanowisk odnajdujemy osady i ślady osadnicze świadczące o osadnictwie pradziejowym związanym zarówno kulturą łużycką, pomorską, przeworską i wczesnośredniowieczną oraz średniowieczną i nowożytną.

2.5.

ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH I INNYCH

Gmina Szczytniki nie posiada istotnych dla dziedzictwa kulturowego gminy zabytków w zbiorach muzealnych i innych.

2.6.

DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Dziedzictwo niematerialne gminy Szczytniki stanowią przede wszystkim historycznie utrwalone nazwy geograficzne i nazwy miejscowości, lokalne zwyczaje i tradycje przekazywane pokoleniowo głównie w formie ustnej lub w postaci codziennych praktyk.

3.

ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY

3.1.

REJESTR ZABYTKÓW

REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Iwanowice	Historyczny układ urbanistyczny	396/Wlkp/A	25.08.2006	-	dostateczny
Iwanowice	Kościół parafialny pw. św. Katarzyny	Kl.IV-73/82/54	07.06.1954	Parafia Rzymskokatolicka	dostateczny
Marchwacz	Pałac	336/A	29.10.1968	osoba prywatna	dostateczny
Marchwacz	Park pałacowy	Kl.IV-73/161/54	07.09.1954	osoba prywatna	dostateczny
Marchwacz	Spichlerz folwarczny	57/Wlkp/A	28.05.2001	osoba prywatna	dostateczny
Marchwacz	Karczma, ob. dom mieszkalny nr 10	716/A	29.09.1995	osoba prywatna	dostateczny
Staw	Historyczny układ urbanistyczny	395/Wlkp/A	25.08.2006	-	dostateczny
Staw	Kościół parafialny pw. św. Mikołaja	Kl.IV-73/90/54	12.06.1954	Parafia Rzymskokatolicka	dobry
Szczytniki	Dwór	Kl.IV-73/88/54	12.06.1954	Gmina Szczytniki	dobry
Szczytniki	Park dworski	1501/A	27.03.1974	Gmina Szczytniki	dobry

REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH

Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Iwanowice	Kropielnica kamienna z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	117/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Iwanowice	Nagrobek Jana Baranowskiego z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	118/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Iwanowice	Chrzcielnica kamienna z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	119/B	30.12.1993	osoba prywatna	dobry
Iwanowice	Nagrobek Pawła i Katarzyny Potworowskich z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	121/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Iwanowice	Obraz „Misericordia Domini” z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	122/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Iwanowice	Nagrobek nieznanego mężczyzny z kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	123/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Iwanowice	Wypożyczenie kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	46/Wlkp/B	22.01.2003	parafia rzymskokatolicka	dobry

Staw	Obraz Matki Boskiej z św. Franciszkiem i Dominikiem z kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	129/B	30.12.1993	parafia rzymskokatolicka	dobry
Staw	Wypożyczenie kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	66/Wlkp/B	27.09.2004	parafia rzymskokatolicka	bardzo dobry/dobry

REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Miejscowość	Obiekt	Numer w rejestrze zabytków	Data wpisu	Właściciel	Stan zachowania
Staw	Pozostałości zamku (dworu obronnego)	444/Wlkp/C	16.09.1968*	Skarb Państwa ANR OT Poznań	dostateczny

* Obiekt wpisany do rejestru zabytków województwa poznańskiego pod numerem rejestru 241/A decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 16 września 1968 r. przepisany do księgi C województwa wielkopolskiego pod numerem rejestru 444/Wlkp/C.

Skala oceny stanu zachowania zabytków:

- bardzo dobry
- dobry
- dostateczny
- zły
- bardzo zły

3.2. POMNIKI HISTORII

Na terenie gminy Szczytniki nie występują zabytki uznane za pomnik historii.

3.3. PARKI KULTUROWE

Na terenie gminy Szczytniki nie ustanowiono parku kulturowego.

4. ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

Gminna ewidencja zabytków nieruchomych gminy Szczytniki założona została w 2011 r. oraz dokonano jej aktualizacji i weryfikacji w 2015 r.

Patrz: Aneks nr 1

5. ZABYTKI STANOWIACE WŁASNOŚĆ GMINY

Obiekt	Sposób użytkowania	Stan zachowania	Planowane działania przy obiekcie w latach 2022-2025
Dwór w Szczytnikach	Obiekt użyteczności publicznej o funkcjach administracyjno-reprezentacyjnych	Stan zachowania zabytku dobry; w 2004 r. dokonano remontu obiektu: wymieniono okna, położono nową dachówkę, pomalowano elewację. Wszystkie prace prowadzone były pod nadzorem Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.	Nie planuje się

Park dworski w Szczytnikach	Obiekt użyteczności publicznej o funkcjach społeczno- rekreacyjnych	Stan zachowania zabytku dobry; w 2009 przeprowadzono rewaloryzację parku ze środków unijnych PROW 2007-2013. W ramach rewaloryzacji wykonano: nową nawierzchnię granitową na głównej alei, wybudowano oświetlenie parku, wykonano nowe nasadzenia oraz prace pielęgnacyjne drzewostanu. Wszystkie prace prowadzone były pod nadzorem Konserwatora Zabytków w Kaliszu.	Bieżąca konserwacja drzewostanu i systematycznie prowadzone prace porządkowe.
---------------------------------------	--	---	---

VI.

STAN ZACHOWANIA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH, RUCHOMYCH I DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO

Spośród wszystkich zachowanych elementów stanowiących dziedzictwo kulturowe gminy Szczytники najcenniejszymi obiektami są późnośredniowieczne gotyckie obiekty sakralne w postaci kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny w Iwanowicach oraz kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Stawie wraz z zachowanymi elementami wyposażenia reprezentującymi sztukę późnego gotyku, renesansu i baroku. Z okresu średniowiecza również istotnymi wartościami cechują się zachowane układy urbanistyczne pierwotnych miast lokacyjnych Iwanowic i Stawu. Istotne wartości naukowe posiadają także pozostałości dwufazowego dworu obronnego w Stawie pierwotnie drewnianego z XV/XVI wieku później murowanego z początku XVII wieku.

Z okresu baroku najważniejszym zabytkiem architektury zachowanym na terenie gminy Szczytники jest pierwotna oficyna pałacowa w Szczytnikach, później przebudowana na dwór. Wśród zabytków XIX wieku szczególną wartość posiada założenia parkowe w Szczytnikach, a zwłaszcza bardzo dobrze zachowane założenie pałacowo-parkowo-folwarczne w Marchwaczu z szeregiem obiektów architektury i budownictwa o znaczących wartościach zabytkowych

Wszystkie wyżej wymienione zabytki dotrwały do czasów współczesnych w dobrym stanie zachowania pomimo przekształceń dokonywanych głównie w okresie XX wieku reprezentując charakterystyczne cechy dla elementów kultury materialnej nazywanych najczęściej zabytkami, które to w sposób nader konkretny ukazują wielowiekową tradycję osadnictwa oraz historię obszaru gminy Szczytники. Obiekty te są obecnym świadectwem przeszłości i stanowią o zachowanym dziedzictwie kulturowym, które służy obecnym i przyszłym mieszkańcom regionu. W oparciu o ww. elementy można stworzyć strategię promocji gminy w oparciu o system tras rekreacyjnych i turystycznych bazujących na wyżej wskazanych obiektach dziedzictwa kulturowego.

SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na zadania związane z opieką nad zabytkami i rewaloryzacja zabytkowych przestrzeni. Podtrzymywanie pozytywnego wizerunku gminy jako szanującej swoją przeszłość, dorobek artystyczny przeszłych pokoleń oraz ich dziedzictwo. Duma z indywidualnych właściwości dziedzictwa kulturowego gminy. Wzmacnianie wśród mieszkańców świadomości i tożsamości związanej z tzw. „małą ojczyzną” i jej walorami. Rozwój turystyki i związane z tym dochody dla gminy oraz możliwość zwiększania miejsc pracy Przekazywanie przyszłym pokoleniom przykładu z dbania i jednocześnie rozwijania dziedzictwa kulturowego	Nie podejmowanie przez właścicieli koniecznych remontów budynków zabytkowych lub inwestycje związane z ich przekształceniem powodującym utratę cech zabytkowych. Brak zabiegów porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach parków rezydencjonalnych lub cmentarzy Pozostawienie obiektów zabytkowych w stanie nieużytkowanym powodującym znaczne przyspieszenie procesu degradacji Nadmierny ruch samochodowy zwłaszcza, samochodów ciężarowych przebiegający przez centrum miejscowości usytuowanych wzdłuż istotnych dla komunikacji samochodowej dróg Zjawisko docieplania elewacji historycznych obiektów z zachowanym detalem architektonicznym (bonie, profilowane gzymsy, opaski okienne, podokienniki itp.) Wymiana oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej na okna i drzwi wykonane z PCV nie pozwalające odtwarzać dawnych elementów dekoracyjnych oraz zmieniające historyczne podziały stolarki okiennej Umieszczanie na budynkach objętych ochroną konserwatorską oraz w obrębie obszarów objętych ochroną konserwatorską reklam zwłaszcza o charakterze wielkoformatowym. Usuwanie historycznych nawierzchni z terenów zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych objętych ochroną konserwatorską. W odniesieniu do dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy:

	- inwestycje budowlane i przemysłowe; - nielegalna eksploatacja piasek i żwirów; - głęboka orka w obrębie pól; - działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali - wykorzystywanie ciężkiego sprzętu w rolnictwie - rozwój budownictwa na obrzeżach miejscowości oraz budowa dróg i obwodnic, czyli te inwestycje, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.
--	---

Planowane w najbliższych latach na terenie gminy Szczytniki nie planuje się znaczących inwestycji związanych z pracami ziemnymi mogących nieść zagrożenie dla zabytków archeologicznych.

Niemniej jednak w celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

VII.

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

1.

PRIORYTETY GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Problematyka związana z opieką nad zabytkami stanowi dla władz samorządowych Gminy Szczytniki istotny obszar z uwagi na możliwość podejmowania działań o odmiennym charakterze niż indywidualni właściciele zabytków. Z uwagi na prawny obowiązek ochrony wartości społecznie istotnych, szerzenie świadomości społecznej oraz wskazywanie kierunków rozwoju podmiotom prywatnym i działania promocyjne budujące wizerunek i prestiż gminy objęcie zabytków opieką stanowi jeden z ważnych aspektów działalności władz lokalnych.

Za priorytetowe dla *gminnego programu* należy uznać cele wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 poz. 710 ze zm.) tj:

- 1) Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
- 2) Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.
- 3) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
- 4) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.
- 5) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wykreowanie wizerunku gminy poprzez: podejmowanie działań sprzyjających wytworzeniu lokalnej tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego, edukację w zakresie miejscowego dziedzictwa kulturowego.
- 6) Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
- 7) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków.
- 8) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2.

KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
1) Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	a) Stosowanie wypracowanych zasad dofinansowania prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach zlokalizowanych na terenie gminy Szczytniki	2022-2025	Środki własne
	b) Podejmowanie uchwał Rady Gminy Szczytniki w sprawach związanych z przydzielaniem środków na prace remontowe i konserwatorskie przy zabytkach zlokalizowanych na terenie gminy Szczytniki niebędących własnością samorządową	2022-2025	Środki własne
	c) Prowadzenie bieżących prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego corocznie planu remontów)	2022-2025	Środki własne i środki zewnętrzne
	d) Działanie na podstawie długofalowego planu remontów, uwzględniającego kompleksowość działań obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych	2022-2025	Środki własne
	e) Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy oraz obszarów zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych (historyczne układy urbanistyczne miejscowości Staw i Iwanowice)	2022-2025	Środki własne
	f) Konsekwentne przestrzeganie realizacji projektów rewaloryzacji zespołów zabytkowej zieleni będących własnością gminy (park dworski w Szczytnikach)	2022-2025	Środki własne
	g) Stała współpraca na poziomie planowanych inwestycji z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych prowadząca w konsekwencji do poprawy ich stanu zachowania i utrzymania w jak najlepszym stanie substancji zabytkowej	2022-2025	Środki własne

2) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	a) Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.	2022-2025	Środki własne
	b) Współpraca z właścicielami przy eksponowaniu najcenniejszych zabytków gminy (kościół parafialny w Stawie i Iwanowicach, dwór w Szczytnikach, pałac w Marchwaczu) w formie ich iluminacji	2022-2025	Środki własne
	c) Wspomaganie wszelkich inicjatyw lokalnych (komitetów, stowarzyszeń) niosących ze sobą wzrost nakładów finansowych na opiekę nad zabytkami.	2022-2025	Środki własne
3) Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	a) Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach zabytkowych parków, cmentarzy, miejsc pamięci stanowiących własność samorządową	2022-2025	Środki własne
Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
1) Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	a) Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji)	2022-2025	Środki własne
	b) Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych miejscowości o wartościach kulturowych	2022-2025	Środki własne
	c) Ochrona historycznych nasadzeń wzdłuż dróg i ciągów komunikacyjnych zlokalizowanych w obrębie miejscowości	2022-2025	Środki własne

2) Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	a) Dokonanie kolejnej analizy obejmującej możliwość i potrzebę wystąpienia z wnioskiem do wojewódzkiego konserwatora zabytków o włączenie obiektów o istotnych wartościach kulturowych do gminnej ewidencji zabytków lub ich wpisanie z urzędu do rejestru zabytków	2022-2024	Środki własne
3) Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich	a) Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez: - ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów - własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy, - wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy - wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk	2022-2025	Środki własne
4) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków i walorów krajobrazu kulturowego	a) Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami złożenie wniosku do Starosty Powiatu Kaliskiego o podjęcie działań zmierzających do umieszczenia na obiektach nieruchomych wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków znaków konwencji haskiej informujących o tym, iż zabytek podlega ochronie prawnej b) Moderacja, poszerzenie i uatrakcyjnienie odpowiedniego fragmentu strony internetowej poświęconego zabytkom zlokalizowanym na obszarze gminy (wzbogacenie jej szczegółowymi informacjami historycznymi, fotografiami, historycznymi widokami, planami itp.)	2023 2022-2025	Środki własne Środki własne
5) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem zabytków	a) Stałe ulepszanie systemu współpracy z właścicielami zabytków, sprzyjającemu eliminacji sytuacji konfliktowych związanych z użytkowaniem zabytków.	2022-2025	Środki własne

Priorytet III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości			
Kierunki zadań	Zadania	Termin realizacji	Finansowanie
1) Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej i konsekwentne oraz planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy	a) Utworzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	2023-2024	Środki własne
	b) W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać ochronę zabytków nieruchomych tj. obiektów architektonicznych, cmentarzy, parków, kapliczek, grobowców itp. ujętych w gminnej ewidencji zabytków	2022-2025	Środki własne
	c) W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać zasady ochrony odnoszące się do wszelkich stref ochrony konserwatorskiej, w tym stref występowania stanowisk archeologicznych.	2022-2025	Środki własne
	d) W przypadku wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy na bieżąco uwzględniać zasady ochrony odnoszące się do wszelkich stref ochrony przyrody.	2022-2025	Środki własne
	e) W odniesieniu do wszelkich opracowywanych dokumentów studialnych dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy wprowadzenie zapisu zapewniającego prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref	2022-2025	Środki własne

	występowania stanowisk archeologicznych oraz innych obszarów chronionych - tj. historycznych układów urbanistycznych, układów ruralistycznych, założeń dworsko-parkowych, zabytkowych cmentarzy oraz obiektów wpisanych do rejestru i ujętych w ewidencji zabytków - o następującej treści: „Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji.” f) Wprowadzenie powyższych zadań do poszczególnych polityk sektorowych	2022-2025	Środki własne
2) Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	a) Udostępnianie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy b) Wdrożenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego c) Zapewnienie dostępu do mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego	2022-2025 2023 2022-2025	Środki własne Środki własne Środki własne
3) Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	a) Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych b) Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy c) Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć dotyczących tej tematyki	2022-2025 2022-2025 2023-2025	Środki własne Środki własne Środki własne

	d) Włączenie problematyki z zakresu dóbr kultury i dziedzictwa zlokalizowanego na terenie gminy do systemu informacji turystycznej.	2022-2025	Środki własne
	e) Włączanie w strukturę istniejących na terenie gminy szlaków turystycznych obiektów zabytkowych zlokalizowanych na ich trasie bądź w ich pobliżu.	2022-2025	Środki własne
	f) Różnorodne działania mające na celu promocję w regionie i w kraju tradycji i dziedzictwa kulturowego związanego z tradycjami gminy	2022-2025	Środki własne
	g) Przy nadarzających się okazjach stałe wykorzystywanie mediów (prasy, radia, telewizji i Internetu) do promocji i prezentacji środowiska kulturowego gminy.	2022-2025	Środki własne
	h) Podejmowanie w placówkach oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy zadań związanych z szerzeniem wiedzy o dziedzictwie historycznym, kulturowym, w tym również o dziedzictwie materialnym wśród miejscowych dzieci i młodzieży. Budowanie świadomości własnych korzeni i miejsca zamieszkania oraz pewnych wartości mających w przyszłości zaprocentować dbaniem o dziedzictwo tkwiące w strukturach architektonicznych, przestrzennych i przyrodniczych gminy.	2022-2025	Środki własne
4) Specjalistyczne rozpoznawanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywaniem lub realizowanym procesem inwestycyjnym	a) Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków nieruchomości z zastosowaniem komputerowej bazy danych	2022-2025	Środki własne
	b) Finansowanie wykonania inwentaryzacji architektoniczno-konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy	2022-2025	Środki własne

VIII.

INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy w celu wywołania w nich pożądanых zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji „*Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały Rady Gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2. Instrumenty finansowe:

- środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Gminy,
- dotacje,
- subwencje,
- dofinansowania.

2. Instrumenty społeczne:

- uzyskanie poparcia lokalnej społeczności dla „*Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” poprzez sprawną komunikację,
- edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności,
- współpraca z organizacjami społecznymi

4. Koordynacja i kontrola

- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,

- utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy w Szczytnikach zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami.
- wewnętrzne okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu.

IX.

ZASADY OCENY

REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

- Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

- Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych
- Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

- Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe itp.)
- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
- Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników)
- Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

Wzmiankowana analiza dokonywana będzie każdorazowo przez Wójta Gminy Szczytniki po upływie 2 lat funkcjonowania „*Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Szczytniki na lata 2022-2025*” i zakończona zostanie raportem przedkładanym przez wójta Radzie Gminy. W miarę rozwoju systemu monitorowania przewiduje się weryfikację sposobu tejże oceny.

X. NIEKTÓRE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie związany m.in. z zapewnieniem właściwego użytkowania obiektów z możliwością wyeksponowania ich wartości, a także z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych prac jest jej zadaniem własnym.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robot budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie ze środków m.in.:

I. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.) w art. 71-83. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym na listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 2021, poz. 731 ze zm.).

Program operacyjny *DZIEDZICTWO KULTUROWE* realizowany jest w ramach corocznie ogłaszanych priorytetów.

Witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl/>

II. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

Ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Wielkopolski. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie prac

konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 74 *ustawy*).

Witryna internetowa: <http://www.poznan.wuoz.gov.pl/>

III. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Departament Kultury

W ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego – ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl/>

IV. Starostwa Powiatowego w Kaliszu

W ramach dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru, położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu kaliskiego w oparciu o zasady określone w uchwale Nr XLIX/540/2018 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 27 lipca 2018 r.

V. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl/>

VI. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Administracji, Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

Dotacje udzielane na remonty i konserwacje obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl/>

VII. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na zadania związane z ochroną i kształtowaniem przyrody.

Witryna internetowa: <http://www.nfosigw.gov.pl/>

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą być na finansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m in.

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.
- 2) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2021-2027, który stanowi jeden z programów operacyjnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach programu realizowanych będzie 17 osi priorytetowych m.in. 12 – kultura i dziedzictwo kulturowe.

Wymienione źródła finansowania są wskazową dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowanych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania wniosków, kryteriów oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy finansowej.

ANEKS NR 1

GMINNA
EWIDENCJA
ZABYTKÓW
NIERUCHOMYCH

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	OBIEKT	INFORMACJA O WPISIE DO REJESTRU ZABYTKÓW
1	BOREK KSIĘŻY		KRZYŻ	
2	BOREK KSIĘŻY	1	DOM	
3	GŁÓWCZYN		POMNIK „MARII KOSZUTSKIEJ; WERZE KOSTRZEWIE 1876-1939”	
4	IWANOWICE		HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY	396/Wlkp/A 25.08.2006
5	IWANOWICE	3 MAJA 1	DOM MIESZKALNY	
6	IWANOWICE	3 MAJA 2	DOM MIESZKALNY	
7	IWANOWICE	3 MAJA 3	DOM MIESZKALNY	
8	IWANOWICE	ulica KORDECKIEGO 1	DOM MIESZKALNY	
9	IWANOWICE	ulica KORDECKIEGO 2	DOM MIESZKALNY	
10	IWANOWICE	ulica KORDECKIEGO 11	SZKOŁA PODSTAWOWA I GIMNAZJUM IM. KS. AUGUSTYNA KORDECKIEGO	
11	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO	KAPLICZKA Z FIGURĄ ŚW. WAWRZYŃCA	
12	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO	POMNIK „POLEGŁYM I POMORDOWANYM W LATACH 1939-1945”	
13	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 1	DOM MIESZKALNY	
14	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 2	DOM MIESZKALNY	
15	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 3	DOM MIESZKALNY	
16	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 7-8	SZKOŁA, OB. DOM MIESZKALNY	
17	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 12	DOM MIESZKALNY	
18	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 13	DOM MIESZKALNY	
19	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 14	DOM MIESZKALNY	
20	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 16	DOM MIESZKALNY	
21	IWANOWICE	plac KORDECKIEGO 18	DOM MIESZKALNY	
22	IWANOWICE	KOŚCIELNA 1	DOM MIESZKALNY	

23	IWANOWICE	KOŚCIELNA 2	DOM MIESZKALNY	
24	IWANOWICE	KOŚCIELNA 6-8	DOM MIESZKALNY	
25	IWANOWICE	KOŚCIELNA 7	DOM MIESZKALNY	
26	IWANOWICE	KOŚCIELNA 9	DOM MIESZKALNY	
27	IWANOWICE	KOŚCIELNA 14	DOM MIESZKALNY	
28	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	
29	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI	GROBOWIEC RODZINY GAŁCZYŃSKICH	
30	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI	GROBOWIEC RODZINY SĘP-SARZYŃSKICH	
31	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI 9	DOM MIESZKALNY	
32	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI 10	DOM MIESZKALNY	
33	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI 12	DOM MIESZKALNY	
34	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI 14	DOM MIESZKALNY	
35	IWANOWICE	KOŚCIUSZKI 17	DOM MIESZKALNY	
36	IWANOWICE	STRAŻACKA 4	DOM MIESZKALNY	
37	IWANOWICE	STRAŻACKA 5	DOM MIESZKALNY	
38	IWANOWICE	STRAŻACKA 11	DOM MIESZKALNY	
39	IWANOWICE	STRAŻACKA 18	DOM MIESZKALNY	
40	IWANOWICE	ŚWIĘTEGO DUCHA 3	DOM MIESZKALNY	
41	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI PW. ŚW. KATARZYNY	KI.IV-73/82/54 07.06.1954
42	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	KAPLICA PRZEDPOGRZEBOWA	
43	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	OGRODZENIE KOŚCIOŁA	
44	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	PLEBANIA	
45	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	OBORA	
46	IWANOWICE	ZAMKOWA 1	CHLEW	
47	IWANOWICE	ZAMKOWA 2	DOM STARCÓW, OCHRONKA, OB. DOM MIESZKALNY	

48	IWANOWICE	ZAMKOWA 4	DOM MIESZKALNY	
49	IWANOWICE	ZAMKOWA 6	DOM MIESZKALNY	
50	IWANOWICE	ZAMKOWA 8	DOM MIESZKALNY	
51	IWANOWICE KRZYWDA		CMENTARZ EWANGELICKI	
52	IWANOWICE KRZYWDA		KRZYŻ NA CMENTARZU EWANGELICKIM	
53	IWANOWICE KRZYWDA	20	DOM MIESZKALNY	
54	IWANOWICE KRZYWDA	20	CHLEW	
55	IWANOWICE KRZYWDA	20	STODOŁA	
56	IWANOWICE KRZYWDA	23	DOM MIESZKALNY	
57	IWANOWICE NIEMIECKA WIEŚ	38-39	DWÓR	
58	IWANOWICE NIEMIECKA WIEŚ		MŁYN ZBO ŻOWY	
59	JOANKA		CMENTARZ EWANGELICKI	
60	JOANKA	16	DOM	
61	KOŚCIANY		KAPLICZKA	
62	KOŚCIANY	3	OBORA	
63	KOŚCIANY	13	DOM	
64	KOŚCIANY	28	DOM	
65	KROWICA ZAWODNIA		KAPLICZKA	
66	KROWICA ZAWODNIA		OBORA-STAJNIA	
67	KROWICA ZAWODNIA	15	CZWORAK	
68	KROWICA ZAWODNIA	28	DOM	
69	KUCZEWOLA		KAPLICZKA	
70	KUCZEWOLA		KRZYŻ	
71	KUCZEWOLA	20	DOM	
72	KUCZEWOLA	23	DOM	

73	KUCZEWOLA	39	MŁYN WODNY	
74	KUCZEWOLA	53	DOM	
75	KUCZEWOLA	58	DOM	
76	KUCZEWOLA-BRONIBÓR	5	DOM	
77	KUCZEWOLA-BRONIBÓR	5	OBORA	
78	LIPKA		KAPLICZKA NA STAWIE	
79	LIPKA		KAPLICZKA PRZY CZWORAKU	
80	LIPKA		POZOSTAŁOŚCI CEGIELNI Z PIECEM WYPAŁOWYM SYSTEMU HOFFMANA	
81	LIPKA	15	CZWORAK	
82	MARCHWACZ		POMNIK SERCE PANA JEZUSA	
83	MARCHWACZ		KRZYŻ PRZYDROŻNY	
84	MARCHWACZ		POMNIK PAMIĘCI POMORDOWANYCH W II WOJNIE ŚWIATOWEJ	
85	MARCHWACZ	1	PAŁAC	336/A 29.10.1968
86	MARCHWACZ	1	TARAS WIDOKOWY	
87	MARCHWACZ	1	PARK PAŁACOWY	Kl.IV- 73/161/54 07.09.1954
88	MARCHWACZ	1	KOPIEC Z GŁAZEM POŚWIĘCONYM PAMIĘCI BONAWENTURY I WINCENTEGO NIEMOJOWSKICH	
89	MARCHWACZ	1	STRÓŻÓWKA Z BRAMĄ WJAZDOWĄ	
90	MARCHWACZ	1	SPICHLERZ	57/Wlkp/A 28.05.2001
91	MARCHWACZ	1	GORZELNIA Z MŁYNEM	
92	MARCHWACZ	1	STAJNIA KONI CUGOWYCH-WOZOWNIA	
93	MARCHWACZ	1	STODOŁA I	
94	MARCHWACZ	1	STODOŁA II	
95	MARCHWACZ	1	OBORA-STAJNIA-ŚWINIARNIA	
96	MARCHWACZ	1	MAGAZYN SPIRYTUSU, PÓŻN. MAGAZYN MĄKI, OB. BIURA	

97	MARCHWACZ	1	HEBLARNIA, STOLARNIA, KUŹNIA, OB. WARSZTATY MECHANICZNO-NAPRAWCZE	
98	MARCHWACZ	1	OGRODZENIE FOLWARCZNE	
99	MARCHWACZ	1	TZW. RYBAKÓWKA/DOM OGRODNIKA/WINIARNIA	
100	MARCHWACZ	9	KUCHNIA DWORSKA, OB. BUDYNEK MIESZKALNY	
101	MARCHWACZ	10	KARCZMA, OB. DOM MIESZKALNY	716/A 29.09.1995
102	MARCHWACZ	12	OFICyna PAŁACOWA	
103	MARCHWACZ	14	OŚMIORAK	
104	MARCHWACZ	15	DZIESIĘCIORAK	
105	MARCJANÓW	4	DOM MIESZKALNY	
106	MROCZKI WIELKIE		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	
107	MROCZKI WIELKIE		KAPLICZKA Z FIGURĄ MATKI BOŻEJ	
108	MROCZKI WIELKIE	3	DWÓR, OB. SZKOŁA	
109	MROCZKI WIELKIE	3	OGRÓD OZDOBNY, OB. OBEJŚCIE SZKOLNE	
110	POPÓW		KAPLICZKA	
111	POPÓW		KRZYŻ (1)	
112	POPÓW		KRZYŻ (2)	
113	POPÓW	2	DOM	
114	POPÓW	6	DOM	
115	POPÓW	8	DOM	
116	POPÓW	39	DOM	
117	POPÓW	55	DOM	
118	POPÓW	77	DOM	
119	POPÓW	112	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	
120	POŚREDNIK		KRZYŻ	

121	POŚREDNIK	12	DOM	
122	POŚREDNIK	17	DOM	
123	POŚREDNIK	17	CHLEWNIA	
124	POŚREDNIK	18	DOM	
125	RADLICZYCE		DWORZEC KOLEJOWY	
126	RADLICZYCE		POMPOWNIA	
127	RADLICZYCE		KOLEJOWA WIEŻA CIŚNIEŃ	
128	RADLICZYCE		SPICHLERZ	
129	RADLICZYCE		STODOŁA	
130	RADLICZYCE		OBORA	
131	RADLICZYCE		MAGAZYN SPIRYTUSU	
132	RADLICZYCE	44	PUNKT SKUPU, OB. DOM	
133	RADLICZYCE	72	DWÓR, OB. ZESPÓŁ SZKÓŁ W RADLICZYCACH GIMNAZJUM I SZKOŁA PODSTAWOWA	
134	RADLICZYCE	72	PARK DWORSKI	
135	RADLICZYCE	75	DOM OGRODNIA, OB. BUDYNEK MIESZKALNY	
136	RADLICZYCE	76	RZĄDCÓWKA, OB. BUDYNEK MIESZKALNY	
137	RADLICZYCE	77	SUSZARNIA ZIÓŁ, OB. DOM MIESZKALNY	
138	SOBIESEKI DRUGIE		KAPLICZKA	
139	SOBIESEKI DRUGIE		KRZYŻ	
140	SOBIESEKI DRUGIE	3	DOM	
141	SOBIESEKI DRUGIE	13	SZKOŁA PODSTAWOWA	
142	SOBIESEKI TRZECIE		KAPLICZKA	
143	SOBIESEKI TRZECIE	30	DOM	
144	STAW		HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY	395/Wlkp/A 25.08.2006

145	STAW	KALISKA	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	
146	STAW	KALISKA	GROBOWIEC RODZINY KIERMASZÓW	
147	STAW	KALISKA	WIATRAK-KOŹLAK	
148	STAW	KALISKA 13	DOM MIESZKALNY	
149	STAW	KILIŃSKIEGO 5	DOM MIESZKALNY	
150	STAW	KOŚCIUSZKI 1	DOM MIESZKALNY	
151	STAW	ŁĄKOWA 3	DOM MIESZKALNY	
152	STAW	ŁĄKOWA 4	DOM MIESZKALNY	
153	STAW	ŁĄKOWA 10	DOM MIESZKALNY	
154	STAW	NARUTOWICZA 1	DOM MIESZKALNY	
155	STAW	NARUTOWICZA 2	DOM MIESZKALNY	
156	STAW	SPÓŁDZIELCZA 7-8	DOM MIESZKALNY	
157	STAW	SZKOLNA 4	DOM MIESZKALNY	
158	STAW	SZKOLNA 10	DOM MIESZKALNY	
159	STAW	plac WOLNOŚCI	POMNIK OFIAR II WOJNY ŚWIATOWEJ I POLEGŁYCH W LATACH 1939-1945	
160	STAW	plac WOLNOŚCI	POMNIK 50.LECIA OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ 1907-1957	
161	STAW	plac WOLNOŚCI	BUDYNEK OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ	
162	STAW	plac WOLNOŚCI	POCZTA I SKLEP	
163	STAW	plac WOLNOŚCI 8	DOM MIESZKALNY	
164	STAW	plac WOLNOŚCI 10	BANK SPÓŁDZIELCZY	
165	STAW	plac WOLNOŚCI 11	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI PW. ŚW. MIKOŁAJA	KI.IV-73/90/54 12.06.1954 i 07.02.1991
166	STAW	plac WOLNOŚCI 11	DZWONNICA	
167	STAW	plac WOLNOŚCI 11	OGRODZENIE KOŚCIOŁA	
168	STAW	plac WOLNOŚCI 11	PLEBANIA	

169	STAW	plac WOLNOŚCI 11	ORGANISTÓWKA	
170	STAW	plac WOLNOŚCI 11	OBORA	
171	STAW	plac WOLNOŚCI 11	OGRODZENIE ZESPOŁU PLEBANII	
172	SZCZYTNIKI		FIGURA PRZYDROŻNA - MATKA BOŻA NIEPOKALANIE POCZĘTA	
173	SZCZYTNIKI		FIGURA PRZYDROŻNA PAMIĘCI Z. SĘP- SARZYŃSKIEGO	
174	SZCZYTNIKI		POMNIK PAMIĘCI OJCA AUGUSTYNA KORDECKIEGO	
175	SZCZYTNIKI		GORZELNIA	
176	SZCZYTNIKI		DOM GORZELANEGO	
177	SZCZYTNIKI		FRAGMENT OGRODZENIA ZESPOŁU FOLWARCZNEGO	
178	SZCZYTNIKI		SPICHLERZ	
179	SZCZYTNIKI	139	DWÓR (PIERWOTNIE OFICyna), OB. URZĄD GMINY W SZCZYTNIKACH	KI.IV-73/88/54 12.06.1954
180	SZCZYTNIKI	139	PARK DWORSKI	1501/A 27.03.1968
181	TRZĘSÓW		KAPLICZKA	
182	TRZĘSÓW	15	DOM	
183	TYMIENIEC	10	DOM	
184	WŁODZIMIERZ		KAPLICZKA	
185	WŁODZIMIERZ	8	DOM	
186	WŁODZIMIERZ	12	DOM	
187	WŁODZIMIERZ	13	DOM	
188	WŁODZIMIERZ	18	DOM	